

DAKA
DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

Bitlis

“Vadideki güzel şehir”

Bitlis

“Vadideki güzel şehir”

Bitlis, Doğu’yu, Güneydoğu’ya bağlayan doğal geçit. İki nehrin ortasındaki vadide kurulan güzel şehir. Doğal, tarihi ve kültürel varlıkları ile bir şaheserler yumağı. Kaleler, anıt mezarlar, kümbetler, hanlar, hamamlar, medreseler ve köprüler... Tarihi dokusunu kaybetmeyen nadir şehirlerimizden biridir Bitlis.

Beş minaresi ve İhlasiye Medresesi, Bitlis’in en gözde sembolleri... İslam dünyasının en büyük anıt mezarlığı da burada: Ahlat Selçuklu Kabristanı. “Anadolu’nun Orhun Abideleri” diye anılan abidevi mezar taşları ile ünlü. Bir de Ahlat kümbetleri var...

Van Gölü’nün kuzey batısını bir hilal gibi çevreleyen Adilcevaz, Ahlat ve Tatvan’ın bir ucunda Süphan, diğer ucunda Nemrut yer alıyor. Ulaşım açısından şanslı bir merkez Bitlis: Kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşımına sahip.

Bitlis, balı ile öne çıkıyor. Bol çiçekli yaylalar mükemmel lezzeti ortaya çıkarmış: Bitlis balını... Bitlis yaylalarının yanı sıra Hizan, Mutki, Ahlat ve Adilcevaz’da üretilen kekik geven karışımı bal ile eşsiz bir lezzet sunuyor sakinlerine...

Dağ çiçeklerini bilirsiniz. Çok nadir çieklerdir. Kıraç tepelerin nadir süsleri. Arıları oldukça yorar. Ama ortaya öyle bir bal çıkar ki, yemeye doyamazsınız. Tadı ve kokusu nefistir.

Bitlis’in adını duyurduğu en önemli ürünlerden biri de tütündür. Öyle bir tütün ki, ancak dünyaca ünlü Virginia tütünü ile kıyaslanabilir.

Dağlardaki şifalı bitkilerle yapılan otlı peyniri, Van Gölü’nün inci kefali ve tandırda bütün olarak pişirilen kuzudan yapılan büryan kebabı en meşhur lezzetleri. Tabii bunlara baharda toplanan uçkun ile Adilcevaz, Hizan ve Mutki’nin cevizini de eklememiz lazım.

Bitlis, insanlık tarihi ile birlikte var olmuş ve insani ilişleri ile varlığını sürdüren bir şehrimiz.

İki nehir, bir kale *Badlis'ten Bitlis'e*

Dünya imparatorluğu için yola çıkan Büyük İskender önce Babil'i alır. Ancak alında çıkan iki yumru onu oldukça rahatsız eder. Hekimler, şifanın su kaynaklarında olduğunu söyler. İskender, adamlarına Dicle'nin bütün kaynaklarını araştırmalarını emreder. Ordu, nehir boyunca kuzeye doğru ilerler. Nehre su veren tüm kaynaklarda mola verilir, ancak hiçbir fayda vermez. Dicle'yi besleyen Bitlis'in Rabat ve Kösür çaylarına ulaşılır. Rabat'ta da umduğunu bulamaz; ancak Kösür çayının kaynağından çıkan su İskender'i iyileştirir. Boynuzları kaybolan İskender, komutanlarından Leis'i çağırır ve emreder:

- Buraya öyle bir kale yap ki, benim gibi bir cengaver dahi onu ele geçiremesin!

Leis, kaleyi 7 yılda tamamlar. Bu arada İskender İran ve Hindistan'ı fethedip geri dönmüştür. Kalenin önüne gelir ve anahtarlarını ister. Leis reddince İskender kaleyi kuşatır ancak alamaz. Geri çekilince Leis, İskender'in huzuruna çıkar, kalenin anahtarlarını sunar ve onu şehre davet eder. İskender hiddetle sorar:

- Bre mel'un, madem anahtarları verecektin onca adamımı neden kırdırdın? Beni neden bu kadar uğraştırdın?

Leis saygıyla eğilir ve şu cevabı verir:

- Ey büyük Fatih! Benim direnmem, sizin emriniz gereğiydi. Sizin dahi alamayacağınız bir kale yaptığımı göstermek için bu cür'eti gösterdim. Kale sizindir, benim için vereceğiniz kararda da boynum kıldan incedir.

İskender bu cevabı beğenir. İki çayın birleştiği yere yapılan bu müstahkem kaleye komutanının adını verir: Bedleis (Liz'in kalesi / Liz'in yurdu) Bu isim zamanla Bitlis'e dönüşür.

Zümrüt yeşili, reyhan kokulu Kösür çayının kaynağına da bir çeşme yapılır. Bitlis'e 10 km. mesafede Duav (İki su) Yaylası'ndaki bu çeşmenin adı günümüzde de İskender Çeşmesi'dir. Ünlü Türk lügatçisi Şemseddin Sami, Bitlis kelimesini, "Havası ve suyu güzel olan yerin adı" şeklinde tarif eder.

*Beş minaresiyle
şehir merkezi ve
Bitlis Kalesi*

Fotoğraf: Emre Erol Taşkesen

Turizm

Zirvede trekking
Gölde dans

Allah, turizm açısından ne varsa vermiş Bitlis'e... Van Gölü kıyısında altın kumsallar, Türkiye'nin en büyük krater gölleri, şifalı kaplıcalar, mineralli içmeler; müthiş trekking parkurları, zirve tırmanışları, kayak merkezleri...Öyle bir şehir ki, adeta yok yok...
Yüzmek mi istiyorsunuz? Van Gölü sakin denizlerin en güzeli. Keyifle, gönül rahatlığı ile yüzeceğiniz dalgasız, tehlikesiz sular... Tatvan, Ahlat ve Adilcevaz kumsalları bakir ve tam size göre... Butik otelleri kaliteli ve ucuz...

İçmek mi istiyorsunuz? Nemrut'un eteklerinden sıcak ve soğuk birbirinden değerli sular fışkırıyor. Dünyanın en şifalı içme ve kaplıcalarından biri Güroymak'ta. Yaz ortasında buz gibi içme suları da harika...
Kaymak mı istiyorsunuz? Nemrut'un ve Süphan'ın etekleri kış sporları için biçilmiş kaftan. Dünyanın 2. en büyük krater gölünün eteklerinden Van Gölü'ne doğru müthiş bir manzara eşliğinde kayak yapmanın keyfi bir başka...

*Tatvan, Van Gölü
ve Süphan Dağı*

Fotoğraf: Oktay Subaşı

Kışı da Güzel,

Tırmanmak mı istiyorsunuz? Seçiminizi yapın: Kolay ve zahmetsiz bir parkur diyorsanız, Nemrut Zirvesi. Krater gölünün çevresinde, endemik çiçekler ve kuş cıvıltıları eşliğinde bir günlük keyifli bir yürüyüşe ne dersiniz? Masmavi krater gölünde tehlikesiz şekilde yüzebilirsiniz de...

Adrenalin biraz daha yüksel olmalı diyorsanız, Süphan Dağı zirve tırmanışı tam size göre... Türkiye'nin bu harika zirvesine tırmanmak için iki güne ihtiyacınız var. Bir gece kamp, ertesi sabah tırmanış... Zirvedeki buzul gölüne ulaşmak müthiş bir keyif.

Yazı da...

Yürümek mi istiyorsunuz? Van Gölü'nü seyrederek mi, yoksa birbirinden gizemli vadilerde mi? Mağaraların içine oyulmuş kaya yerleşimleri ile Ahlat Madavans Vadisi gizemli bir dünya. Daha zorlu bir parkur istiyorsanız Ahlat Uludere Kanyonu. Yahut Adilcevaz Kef Kalesi'ne yürüyüş...

Hizan ve Mutki'nin yeşille bütünleşen vadileri de içinizi rahatlatacak, size huzur verecek güzellikte.

Doğa turizmi, yaz turizmi, kış turizmi; Bitlis, turizm açısından adeta biçilmiş kaftan. Haydi, daha ne duruyorsunuz?

Nemrut Mavi Göl

Nemrut

Babil'in Gözleri

Öyle bir patlama olmuş ki, beş bin metre yüksekliğindeki Nemrut 3 bin metreye kadar inmiş. Patlamalar sırasında koca dağ tepe kısmını kaybedip kesik koni şeklini almış. Patlamada akan lavlar Türkiye'nin en büyük gölünü (Van Gölü) ortaya çıkarmış. Kalderanın içinde ise ülkemizin en derin krater gölü oluşmuş. (155 m.)

Geçmişte Babil hükümdarının konak yeri olan Nemrut, günümüzde hala faal, derinlerden buhar ve sıcak su çıkıyor. Nemrut Volkanı'nın içine, göllerin kenarına kadar yol ulaşıyor. Volkana ulaşım Tatvan'dan 8 km, Ahlat'tan 25 km mesafede. Son olarak 1441 yılında püsküren Nemrut'un zirvesi, Avrupanın en büyük, Dünyanın 2. en büyük kalderasına sahip.

Kalderanın içerisinde 5 göl, çok sayıda lav çıkışı merkezi, lav hunisi, sıcak su kaynakları ve 6 adet mağara bulunuyor. Göl­lerden en büyüğü olan Mavi Göl, 13 km2 büyüklüğünde. Bu özelliği ile dünyanın ikinci büyük krater gölü.

Kalderanın içine inmeden önce tepeden izlemelisiniz manzarayı. Aşağı doğru indiğinizde ise önce küçük olan Ilık Göle, sonra Mavi Göle inmenizi tavsiye ederiz. Göl suyu renksiz, kokusuz ve içme suyu lezzetinde. İki göl de yüzmek için ideal.

Fotoğraf: Üzeyir Akçelik

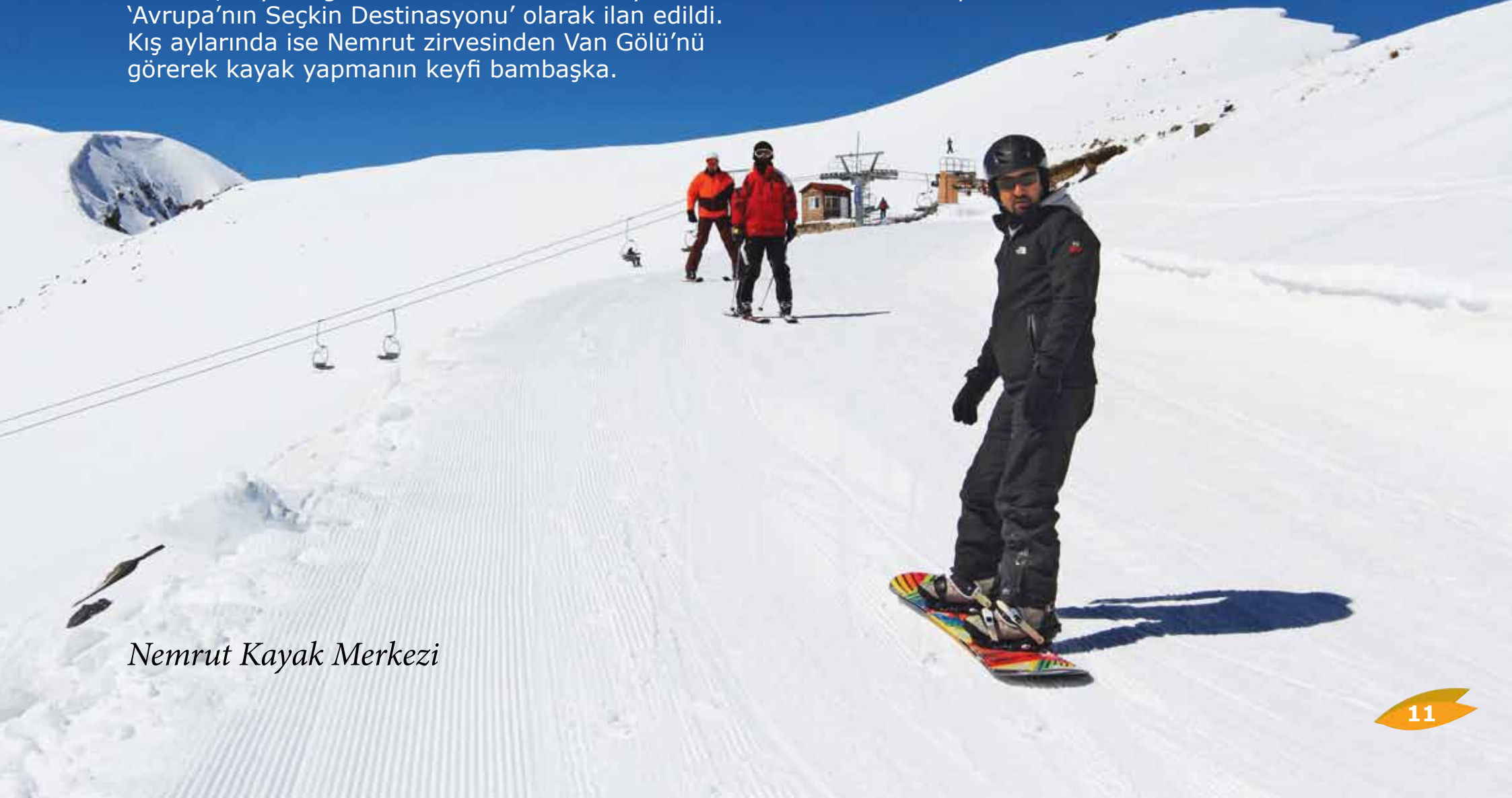
Kayak

Zirveden / Van Gölü'ne

Van Gölü çevresi, müthiş trekking parkurlarına sahip. Büyük şehirlere uzak olsa da, bozulmamış müthiş doğası ile sporseverlerin ilgisini çekiyor. Göl çevresinde bisiklet turları, Süphan ve Nemrut eteklerinden yamaç paraşütü ve uzun trekking turları yapılabilecek keyifli faaliyetler arasında.

Yaz aylarında birbirinden güzel endemik çiçekler arasından bir tarafta Nemrut Krater Gölü'nü, diğer tarafta Van Gölü'nü izleyerek yürümek trekkinglerin en güzeli. Kışın Mavi Göl'e 90 derece dik inen dik kayalıklar birer ihtişam abidesi. Nemrut, suya bağlı turizm teması ile 2010 yılında 'Avrupa'nın Seçkin Destinasyonu' olarak ilan edildi. Kış aylarında ise Nemrut zirvesinden Van Gölü'nü görerek kayak yapmanın keyfi bambaşka.

Bu tesisler bölgede kayağa olan ilgiyi artırdı, kış turizmini canlandırdı. Konaklama tesisleri de her geçen gün çoğalıyor. Nemrut Kayak Merkezi'nin yanı sıra Ahlat'ta Aktaş kayak tesisleri, Bitlis merkez ve Rahva'daki tesisler de modern donanıma sahip. Bekleriz efendim...

Nemrut Kayak Merkezi

Van Gölü

En büyük, En derin göl

Türkiye'nin doğusunda, kıyısında yaşayanların 'Deniz' dediği dünyanın sayılı göllerinden biri. Suyu tuzlu ve sodalı, o yüzden acımsı bir tadı var. Van Gölü'nün özelliği, barındırdığı soda sayesinde temizleme özelliğinin yüksek olması. Yörede 'porak' denilen soda özelliği sayesinde yıkanan her şeyi tertemiz yapıyor. Ancak daha sonra yıkananların durulanması gerek.

Van ile Bitlis il sınırları içinde yer alan Van Gölü'nün büyüklüğü 3.713 km². Derinliği ortalama 171 m. En derin yeri ise 451 m. Deniz seviyesinden yüksekliği 1.650 m. Çevresinde Süphan, Nemrut ve Artos dağları yükseliyor.

Van Gölü'nün mavi sularında gemiler gezerken, kıyılarındaki otlaklarda sürüler yayılıyor. Tarım,

hayvancılık ve balıkçılık oldukça yaygın. Kuzey batısındaki Ahlat ise tam bir tarih ve kültür hazinesi. Van Gölü'nün her mevsim maviden yeşile, lacivertten turkuaza değişen renk tonları ona ayrı bir özellik katıyor. Kıyıları eşsiz bir güzelliğe sahip. Göl kıyılarının uzunluğu 430 km. Yüzmek ve tatil yapmak için ideal koyları var.

*Süphan Dağı eteğindeki
Aygır Gölü ve Van Gölü*

Süphan, ülkemizin 2.büyük volkanik zirvesi. Heybeti ve ihtişamı ile Urartu Medeniyetinde Tanrı olarak kabul edilmiş. Bitlis sınırları içerisindeki Süphan Dağı'nın eteklerinde Adilcevaz ilçesi yer alıyor. Yüksekliği 4.054 metre. Bu yüksekliğe rağmen oldukça kolay tırmanış rotalarına sahip...

Süphan Dağı'nın 3.700 metrede bulunan ilk kraterine kadar tek bir kayaya dokunmadan tırmanabilirsiniz. Bunun için yapmanız gereken şey, bir grup oluşturup sabah erkenden Adilcevaz'ın Kışkılı mezarına gitmek.

Mezradan alacağınız küçük bir rota tarifi ile tırmanışa başlayabilirsiniz.

Zirve tırmanışında, doğu rotasında Aydınlar, güney rotasında Harmantepe (Norşuncuk) köyü de başlangıç noktaları. Süphan Dağı tırmanışları konusunda

Urartu Tanrısı Süphan

Süphanlı Derneği'nden rehberlik hizmeti alma imkanı var.

İlk etap bir dere yatağını geçince bitecek ve siz Van Gölü'ne tepeden bakarak hayatınızın en keyifli tırmanışını yapacaksınız.

Ayaklarınız dağın püskürttüğü tüflere hafifçe gömülecek ve sanki çimende yürüyormuşsunuz hissine kapılacaksınız. Bu yürüyüş çok uzun değil ama rakım yüksek olduğu için süre kişiye göre değişebilir. Yolun yarısından itibaren Van Gölü'nü kuşbakışı izleyebilirsiniz. Yaklaşık üç saat sonra

3.700 metrede ilk krater ağzına ulaşırsınız. Bu aşamadan sonra eğer dağcılık deneyiminiz yoksa daha yükseğini denemeyin. İkinci krater, dağın zirvesinde yani 4.054 metrede bulunuyor. Kışın karlarla kaplanıp görülmeyen Sandıktepe'deki buzul gölleri, Eylül'de turkuza bürünen renkleri ile göz kamaştırıyor.

Zirveye ister kışın tırmanın ister yazın. Ancak dönüşte mutlaka Süphan'ın eteklerindeki Arın Gölü'ne uğrayıp, kıyısında bir balık yemeden ayrılmayın lütfen.

Kuş Cennetleri

Süphan'ın eteklerindeki kanatlar

Van Gölü çevresinde üç büyük kuş cenneti var. Arin, Batmış, Nemrut. Üçü de birbirinden güzel. Üçü de endemik çiçekleri ve kuşları ile ünlü. Üçü de tescilli. Hele Arin yok mu? Van Gölü'nün hemen kıyısında, sanki onun bir parçası gibi ama değil. İnce bir bantla ayrılmış, ayrı bir göl olmuş. Diğer adı 'Sodalı Göl', özelliği kuşların yuvası olması. Bu kadar küçük bir gölde bu kadar çok çeşit ve sayıdaki kuş nasıl yaşar, inanılmaz. Hep birlikte paylaşıyorlar Arin Gölü'nü, kardeşcesine... Bir benzeri Kars'ın Kuyucuk Gölü... Arin Gölü, Süphan Dağı'nın doğu eteğinde yer

alıyor. Kıyısında sadece kuşlar değil, insanlar da yaşıyor. Karşıyaka, Esenkıyı ve Göldüzü köyleri sıralanıyor üç bir yanında. En güzel yerinde Esenkıyı var, burada sazlıklar bir hayli fazla. Çocuklar yaban ördekleri ile birlikte yaşamaya alışmış. Bütün bir mevsim boyunca birbirinden güzel kuşları gözlemliyorlar. Onların yavrulamasını, yavruların büyümesini. Bir ördeğin arkasına 10 – 15 yavruyu takip salınmasını... Bir de avcılar olmasa! Niçin avlanırlar ki? Küçücük kuşları vurmak onlara ne zevk verir? Ama vuruyorlar. O yüzden tehlikeyi gören kuşlar uzaklaşıyor kıyıdan.

Tatvan Feribot İskelesi

Denize kurulan köprü

Urartular'ın 'çalkantılı deniz' dediği Van Gölü, bu deyim aksine oldukça sakin bir göl. Su seviyesi iklime bağlı olarak yükselip düşüyor. Gölün Van tarafında dört ada var. Akdamar, Çarpanak, Adır ve Kuzu (Kuş) adaları. Akdamar Adası, üzerindeki Ermeni Kilisesi ile ünlü. Dört mevsim yoğun turist alıyor.

İstanbul - Tahran demiryolu hattı feribotlarla Van Gölü üzerinden geçiyor. Yük trenlerinin yanı sıra yolcu trenleri de Tatvan'daki iskelede yanaşılıyor.

Yük trenleri vagonlarını, ekspresler yolcularını transfer ediyor feribotlara. Bu güzergahı tercih eden çok fazla İranlı yolcu, Van Gölü üzerinden aşarak Van'a, oradan da İran'a ulaşıyor. Feribotlar, ticarete olduğu kadar turizme de dümen kırıyor. Seyahat için Tatvan Feribot iskelesine ulaştığınızda sizi bir sürpriz karşılayabilir. Yabani ördek sürüleri, feribotlara nazire yapar gibi iskele çevresini kuşatıyorlar. Bu eşsiz doğal güzellik de yolculara bir hayli keyifli bir ortam sağlıyor.

Van Gölü, 1990 yılından beri Arkeolojik Sit Alanı olarak koruma altında. Kapalı bir havza olan Van Gölü, birçok çay ile besleniyor. Çevresinde çok sayıda kuş cenneti var. En önemlileri Van Erçek Gölü, Erciş Çelebibağı ve Adilcevaz Arın Gölü kuş

cennetleri... Van Gölü havzası, Türkiye'nin sulak alanlarının yaklaşık beşte birine sahip. Yapılan son araştırmalarda havzada yaşayan kuş türü sayısı 213 olarak belirlenmiş. Ne dersiniz gidip görmeye değer mi?

Lezzetin Sembolleri

Büryan ve İçli Köfte

Bitlis mutfağı, et, balık ve bulgura dayanır. Yörenin birbirinden şifalı bitkileri geleneksel yemeklerin tamamlayıcı unsurlarıdır. Asırlara dayalı zengin kültür ve gelenekler, yemeklerde de kendini gösterir.

Bitlis Evleri

Sanatla bütünleşen sıcak yuvalar

Bitlis, siyah bazalt taşından yapılmış tek katlı evleri, camileri, hanları, hamamları ve medreseleri ile sizi tarih, kültür ve medeniyetle bütünleştirir.

Yetiştirdiği birbirinden değerli şahsiyetler, tarihi güzellikler, insanının sevecenliği ve misafirperverliği Bitlis'in öne çıkan özellikleri. Nüfusunun az olmasına bakmayın. Küçük deyip geçmeyin. Sirtını yüce dağlara yaslamış o güzel vadide resim gibi bir şehir sizi bekliyor.

Hele Bitlis evleri, her biri bir sanat şaheseri. Geçmişin sanatla bütünleşen zenginliği tüm Bitlis evlerine yansımış. Dışı başka, içi başka güzel. Biz sizin için özellikle birini seçtik. İsa Çakmak evini. İçini fotoğrafladık. Evin her yerinde ayrı bir sanat var. İnce ince düşünülmüş yapılmış. Kaloriferin, sıcak suyun olmadığı asırlar öncesinden, oturma odasından eyvanına, içme suyundan banyosuna insan ihtiyaçları düşünülmüş tasarlanmış. Tabii en başta dikkat edilen husus, evin soğuk kış şartlarına uyumu... Bitlis'teki bu güzelim evlerin konuksever sahipleri 4 mevsim ziyaretçilerini bekliyor.

Medreseler

Zirveler yetiştiren eğitim kurumları

Bitlis, Selçuklular'dan başlayarak bir üniversiteler şehri olmuştur. Selçuklular dönemi medreseleri (üniversiteler) Osmanlı döneminde ya restore edilmiş veya yeniden yapılmıştır. Ancak asırlar boyunca bilimin her alanında ünlü alimler yetiştirmiştir. Bitlis'in en ünlü eğitim kurumu İhlasiye Medresesi'dir. Mimari üslubu ve süslemeleri ile tam bir şaheser özelliği taşır.

Bitlis'in en ünlü eğitim kurumları Hatibiye, şerefiye, Nuhiye, Yusufiye, İdrisiye, Kadiriye, Hacı Begiye, Ahlakiye Medreseleridir. şükri-i Bitlisi adına yapılan şükriye Medresesi ise günümüze ulaşamamıştır.

Dünyaca ünlü bu medreselerden İdris-i Bitlisi'den şükri-i Bitlisi'ye, şeyh Tahir-i Gürgi'den Müştak Baba ve Bediüzzaman Said Nursi'ye tarihin akışını değiştiren yüzlerce ilim adamı yetişmiştir.

*Şerefiye Külliyesi
Giriş Kapısı*

Fotoğraf:
Metin Çoban

Mukaddes Mekanlar

Bitlis, türbe ve ziyaretgâh açısından Türkiye'nin en zengin illerinden biridir. Bitlis'in en çok ziyaretçi alan yeri Şehitlik mevkiidir. 641 yılında Hz. Ömer döneminde bölgenin fethi ile görevlendirilen İyaz bin Ganem komutasındaki ordudan şehit düşenler burada medfundur. Şehitliğe daha sonra Memi Dede Türbesi ve mescidi yapılmıştır. Türbenin az ilerisinde ise Peygamberimizin Sancaktarı Eyüp

*Feyzullah Ensari Türbesi
ve Alemdar Camii*

Memi Dede Türbesi ve Mescidi

Feyzullah Ensari'den Abdurrahman Gazi'ye

Sultan Hazretleri'nin kardeşi Feyzullah Ensari'nin (Alemdar Baba) türbesi yer alır. Türbenin üstüne daha sonra Alemdar Camii yapılmıştır. İyaz bin Ganem'in ordusundan Ahlat'ın fethinde yaralanıp şehit olan sahabeden Muaz bin Cebel'in oğlu Abdurrahman Gazi'nin türbesi de en çok ziyaret edilen mekanlardandır.

Bitlis'te Beş Minare

Bitlis Camileri içinde en eski olanı 1153 tarihinde yapılan Ulu Cami'dir. Selçukluların bölgedeki ilk eserlerinden biri olan Ulu Cami Artuklu mimari tarzının ilk örneğidir. Bitlis'in ünlü beş minaresinden biri olan minaresi ise sonradan yapılmıştır. 4. Şeref Han tarafından yaptırılan Şerefiye Cami ve Külliyesi şehrin en önemli eserleri arasındadır. Bitlis'te Rabat ve Kösur çaylarının birleştiği noktada kayalıklara bitişik olarak yaptırılan Külliye, cami, medrese, türbe, imaret ve hamamdan oluşmaktadır. Günümüzde de kullanılan Cami ile Han Hamamı külliyesinin bir parçasıdır. Şerefiye Camii kapı girişinin üzeri son derece güzel bir işçilikle yapılmış zengin mukarnaslarla süslenmiştir. Mükemmel bir taç kapı örneğidir.

Bitlis'te Ulu Cami ve Şerefiye Külliyesi'nin yanı sıra Meydan, Gökmeydan, Kızıl Mescit, Dört Sandık, Alemdar, Ayn'el Barit (Soğuk Pınar), Kureyşi ve Sultaniye Camileri ile Seyyid İbrahim, Hacı Begiye ve Memi Dede Mescitleri şehrin en önemli tarihi ibadethaneleri arasındadır. "Bitlis'te Beş Minare" türküsüne konu olan minareler Ulu Cami, Şerefiye, Meydan ve Gökmeydan camilerine aittir. Beşinci minarenin ise Hatuniye, Kalealtı veya Kadri camilerinden birine ait olduğu yıkılınca yerine yenisinin yapıldığı tahmin edilmektedir. Bitlis, Ahlat ve Adilceva'daki tarihi camilerin yanı sıra birbirinden güzel ve estetik yeni cami ve mescidler de yapılmaktadır. Bu yapılarda ağırlıklı olarak Bitlis ve Ahlat taşı kullanılmaktadır.

Bitlis Şerefiye Camii minaresinde damla motifi

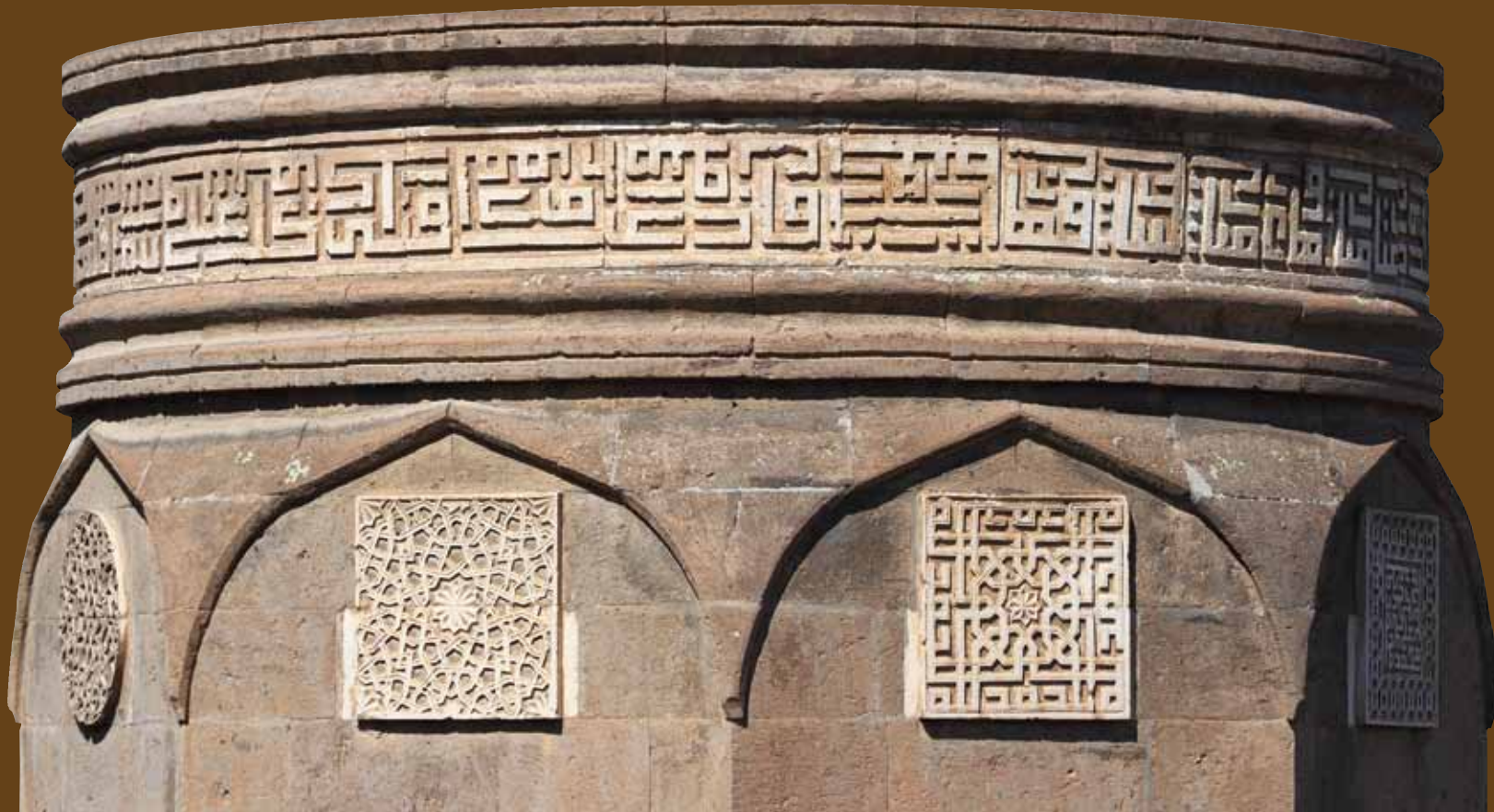
*Bitlis Şerefiye
Camii ve Külliyesi*

Tarihin Taşla Tescili

Başta Bitlis Camileri olmak üzere, şehrin kaleleri, hanları, hamamları, anıt mezarları, kümbetleri, medrese ve köprüleri yöreye özgü kızıl kesme taştan yapılmıştır. Bitlis ve Ahlat'tan iki farklı taş çıkmaktadır. Bitlis taşı daha sert ve dayanıklı; Ahlat ilçesinde Nemrut Dağı'nın

eteklerinden çıkan taş ise daha yumuşak ve işlenmesi kolaydır. Bu iki taş, mimari şaheserlerin ortaya çıkmasının öncelikli faktörü olmuştur. Bitlis ve Ahlat'ta sanat ve tarih adeta taşla tescil edilmiştir. Yöreye özgü bu iki taş çeşidi günümüzde de kullanılmaktadır.

Bitlis Şerefye Camii minare gövdesi

*Ahlat Emir Beyindir
Kümbeti'nden detay*

Emin Duraklar

El Aman ve Bitlis Hanları

Önemli kervan yolları üzerinde bulunan Bitlis, han ve kervansarayları ile asırlar boyu yolculara hizmet vermiştir. Halen Bitlis'te 11 han, 3 kervansaray bulunuyor. Bunların en önemlileri El Aman ve Paşın Kervansarayları ile Şerefiye ve Baş Han'dır. Bitlis Tatvan arasında kışın çok fırtınalı geçtiği Rahva düzlüğünde yer alan El Aman Kervansarayı geçtiğimiz yıllarda restore edilerek halka açık bir kültür sanat merkezine dönüştürüldü.

16'ncı yüzyılda Van Beylerbeyi Hüsrev Paşa tarafından yaptırılan Kervansaray, 90 metreye 70 metre büyüklüğünde. Bitlis Eren Üniversitesi'ne devredilen Kervansaray'ın içinde 2 cep sinema salonu, değişik amaçlı toplantılar için düzenlenmiş konferans salonu, toplantı salonları, kütüphane ve yemek salonları ile çok sayıda oda yer alıyor. Tarihi han artık akademik ve sosyal amaçlı toplantılar ile bilimsel kongrelere ev sahipliği yapıyor.

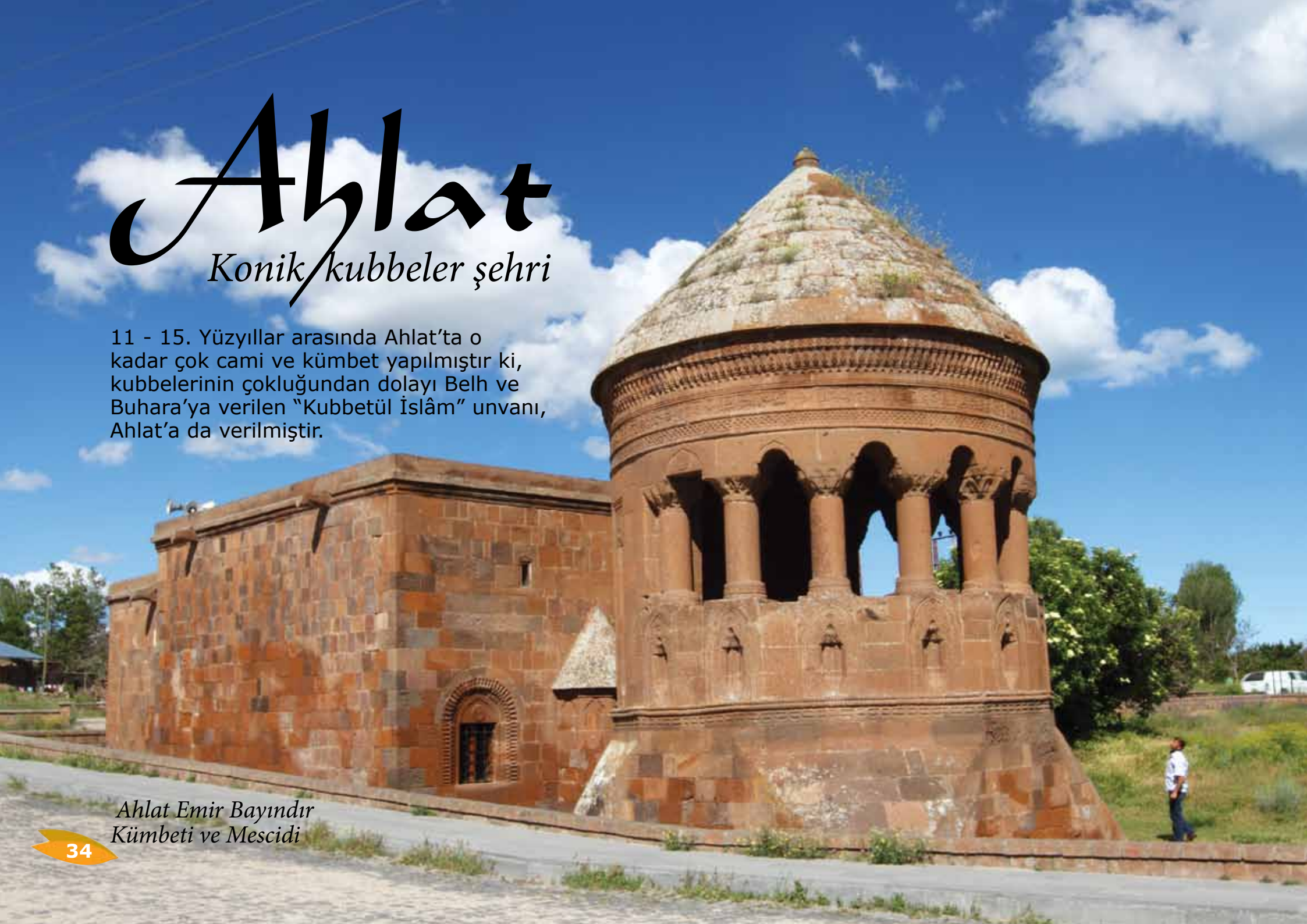

Ahlat

Konik/kubbeler şehri

11 - 15. Yüzyıllar arasında Ahlat'ta o kadar çok cami ve kümbet yapılmıştır ki, kubbelerinin çokluğundan dolayı Belh ve Buhara'ya verilen "Kubbetül İslâm" unvanı, Ahlat'a da verilmiştir.

*Ahlat Emir Bayındır
Kümbeti ve Mescidi*

Ahlat, doğal güzelliklerinin yanı sıra tarihi eserleri ile tam bir açık hava müzesidir. Van Gölü kıyısında adeta bir Boğaziçi görünümündeki Ahlat'ın dönemin devlet başkanları ve ileri gelenleri için yaptırılan kümbetleri, Türk çadırının mimariye aktarılmış sanat abideleridir.

Ahlat kümbetleri iki katlı olarak yapılmıştır. Alt kat tonozla örtülmüş mezar odası, üst katı ise dua ve ibadet için mescit olarak düzenlenmiştir. Ahlat'ta günümüze ulaşan 14 kümbet ve 2 anıt türbenin en önemlileri Emir Bayındır Kümbeti, Ulu Kümbet, Çifte Kümbetler, Hasan Padişah Kümbeti ve Erzen Hatun Kümbeti'dir.

Ahlat Çifte Kümbetler

Ahlat Mezar Taşları

Anadolu'nun Orhun Abideleri

Ahlat Selçuklu mezarlıkları, 11. yüzyıl ile 15. yüzyıl arasında tarihlenen şahideli, sanduka ve tümülüs tarzında binlerce heybetli mezarla doludur. Sandukaların dört bir yanı ince ince işlenmiş, ayet ve hadislerle süslenmiştir. Her biri 3 - 4 metre boyundaki 'şahide' denilen abidevi mezar taşları tek parça taşın ince ince işlenmesi ile yapılmıştır. Selçuklu Kabristanı'nda Ahlatşahlar, Eyyubiler ve çoğunluğu İlhanlılar dönemine ait mezar taşlarının kapladığı alan 200.000 m²'yi geçer. Taşların değil, sanki heybetli insanların omuz omuza verdiği dev

bir arenayı çağrıştıran Selçuklu Kabristanı, bu haliyle ölümü olduğundan daha munis gösterir. Sanatkârlar ayet kuşaklarını, geometrik şekilleri, bitkisel motifleri, kandil ve ejder başı gibi sonsuzluk motiflerini taşa işlerken duygularını, düşüncelerini, inançlarını yansıtmışlardır. Dolayısıyla her bir mezar taşının ayrı bir dili vardır. Taşlardaki geometrik geçmeler, lotuslar ve ejder başlıklar sonsuzluğu ve Yaradan'a ulaşmayı ifade eder.

Ahlat'taki mezarlıklarda yaklaşık 8.000 civarında 'şahideli' mezar dışında, her biri birer sanat şaheseri olan 'prizmatik sandukalar', 'çatma lahitler' ve Anadolu'nun başka hiçbir yerinde görülmeyen 'akıt' denilen oda şeklinde aile mezarları mevcuttur. Mezar taşları üzerinde ayet ve hadislerin yanı sıra, yapan sanatkârı belirten kitâbe ve mezar sahibinin kimliği ile onu öven güzel sözler ve edebi metinler bulunmaktadır.

Kaya Yerleşimleri ile

Ahlat Uludere Vadisi Şelalesi

Bitlis ve Ahlat'ın çeşitli kesimlerinde kayalara oyulmuş yüzlerce yerleşim yeri bulunmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi'nin ilk yerleşilen alanlarından biri olan Bitlis ve Ahlat'ta bu yerleşimler Neolitik Çağ'dan beri kullanılmıştır. Bölgede meydana gelen şiddetli depremler, kuraklık nedeniyle sulak vadilere yerleşme ihtiyacı, harp ve istilalar sonucu yerleşmelerin tahrip edilmesi, sert iklim şartları gibi sebepler kaya yerleşimlerinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Ahlat, yeni yeni keşfedilen 'Kaya Yerleşimleri' ile ikinci bir Kapadokya olmanın eşiğindedir. 2004 - 2011 yılları arasında İtalyan Mağara araştırmacıları tarafından yapılan araştırmalar ile Ahlat'taki vadilerde 1000'in üzerinde kaya yerleşimi bulunduğu tespit edilmiştir.

İkinci Kapadokya

*Cevizin
anavatanı*

Adilcevaz

Adilcevaz, Bitlis'in Van Gölü kuzeyinde yer alan ilçesidir. Ahlat'a 23 km. mesafedeki Adilcevaz, temiz koyları ve yetiştirdiği lezzetli cevizleriyle ünlüdür. Şehrin girişindeki tepe üzerinde yer alan tarihi kalesi, kale içindeki Ulu Camii ve sahildeki

Tuğrul Bey ya da diğer ismiyle Zal Paşa Camii, 12 küçük kubbesi ile farklı bir mimariye sahiptir. 1580'de yapılan Cami, Mimar Sinan eseridir. Mimari açıdan, Ahlat Kalesi içerisindeki İskender Paşa ve Kadı Mahmut Camileri ile benzerlik gösterir. 1965 yılında restore edilerek ibadete açılmıştır. Adilcevaz'ın 6 km. kuzeyinde eski Urartu şehrinin kalıntıları yer alır. Kef Kalesi ismiyle ünlü bu şehir, sarp bir tepe üzerine inşa edilmiştir. Kale'nin yakınında Mucizeler Manastırı bulunur. 1964 yılında Kef Kalesi'nde yapılan kazılarda 30'dan fazla odası bulunan büyük bir saray kalıntısı ortaya çıkarılmıştır. Kef Kalesi'nden çıkan eserler Van Müzesi'nde sergilenmektedir.

Güroymak

Kaplıcalar Şehrinde Selçuklu İzleri

Güroymak yahut asıl adıyla Norşin, Selçuklular döneminden başlayarak Nemrut Dağı'nın eteklerinde bir yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Muş Ovası'nın güney ucunda olmasından dolayı son yıllarda büyük gelişme göstermiş, nüfusu artmıştır. Nemrut'un eteklerinden çıkan harika kaynak suları ve kaplıcalara sahiptir.

*Güroymak
Budaklı
Kaplıcaları*

Fotoğraf: Özkan Olcay

Kaplıcaların ve şifalı suların değerlendirilmesi için girişimler başlamıştır. Norşin'in doğusundaki Rahva düzlüğü doğal bir rüzgar koridorudur. Bu yüzden kış boyunca büyük tipi ve fırtınalara sahne olur. Öyle ki tren yolu üzerinde seyahat halindeki trenler kar fırtınasından korunsun diye raylar üzerinde suni tüneller yapılmıştır. Norşin'in merkezinde Büyük bir Selçuklu Kabristanı

ve kabristanın ortasında Ahlat'takilere benzer bir kümbet yer alır. Kitabesinde 1290 tarihi okunan kümbet Kalender (Karınday) Ağa için yaptırılmıştır. Kabristanda şahideli mezar taşları yazı ve motifleriyle dikkat çeker. Merkezdeki kabristanın yanı sıra Aşağı ve Yukarı Kolbaşı köylerinde Selçuklular'ın ilk dönemlerine tarihlendirilen mezarlıklar yer alır.

Fotoğraf: Adem Kaplan

Su Medeniyeti

Fotoğraf: Metin Çoban

Narlıdere
(Kasrik) Köprüsü

Ahlat Bayındır Köprüsü ve Şelalesi

Köprüler vardır, sevdalara geçit vermiş, köprüler vardır savaşlara ve ordulara... Çoğu zaman ise milletleri birbirine bağlayan ticari kervanlara... Göç yolları üzerindeki Bitlis, birçok tarihi köprüye sahiptir. En önemlisi de güzel bir vadi içine kurulan Bitlis'in mahallelerini birbirine bağlayan köprülerdir. Şehir merkezinde Kösür ve Rabat çayları üzerinde 24 adet taş kemerli köprü bulunur.

Bitlis Köprüleri'nin en ünlüleri Ahlat'taki Emir Bayındır Köprüsü ile Kasrik (Narlıdere) Köprüsü'dür. Bitlis su medeniyetinin sembolleri durumundaki çeşme ve hamamları ile de ünlüdür. Bitlis'te ikisi halen kullanılan 8 tarihi hamam günümüze ulaşmıştır. Bitlis'te çeşmelere 'bulak' denmektedir. Bitlis bulakları, onlar için yazılan mani ve türküler ile ünlüdür. Şehir su şebekesinin olmadığı dönemlerde çok yaygın olan bulaklar, lezzetli sularını günümüz insanına da sunar. Taş yapıları ile dikkat çeken çeşmelerin tespit ve restorasyon çalışmaları başlatılmıştır.

Bal Ülkesi

Bal peşinde koşan gezgin arıların, çiçeklerin rotasını izler. Çiçekler arıların vazgeçilmezi, arıların gözbebeğidir. Nemrut ile Süphan'ın eteklerinde açan bin bir çeşit çiçek ve iki zirve arasındaki Sütey Yaylası, yaz boyunca arıların misafiri eder. Karadeniz'i aratmayan çiçek çeşitliliği, adeta renkli tarlalara dönüşür. Çevreyi vişne çürüğüne boyayan geven çiçekleri ile mora

çalın kekiğinin etrafına yaydığı rayiha sizi alır başka dünyalara götürür. Ortaya çıkan bal ne açık sarı, ne koyu kırmızıdır, tam anlamıyla kehribar rengindedir, Türkiye ballarının şahı, şahmeranıdır. Her yıl bıkmadan usanmadan yenilenir bu serüven. Kovanlar yerleştirilir, arılar doğaya salınır. Ne kadar uzağa giderlerse gitsinler, polenlerle dönecekleri yer bellidir.

Fotoğraf: E. Mahmut Özdemir

Hizan'ın Gayda bölgesi

Bitlis'in, Ahlat'ın, Adilcevaz'ın, Hizan'ın ve Mutki'nin yaylaları baharla birlikte arıların şenliğine sahne olur. Sadece buradaki arıcılar değil, Ordulu arıcılar da Karadeniz'den kamyon kamyon kovan naklede Van Gölü kıyılarına. Kovanların bir kısmına balmumu konur, bir kısmında ise balmumunu arı kendi yapar. Biraz yorulur arılar ama asıl lezzetli bal da o baldır.

Bunca lezzeti, bunca nimeti görür de şükretmez mi insan Yaradanına... Sadece bu rengarenk çiçekler, arıların çiçeklerden topladığı polenler, böcek ve kuş cıvıltıları ile şenlenen yaylalar ve onların bize sunduğu muhteşem lezzetler için değil, hayatın tüm mucizevi anları için...

337 BİN NÜFUS

%50'si 20 YAŞIN ALTINDA

184.454 152.702

MERKEZ - İLÇE BELDE - KÖY

38.0°C

-21.3°C

SICAKLIK ORTALAMALARI

YILDA ORTALAMA

240

GÜN

GÜNEŞLİ

5000

YILLIK TARİH

8.582 m² YÜZÖLÇÜM

41 derece, 33 dakika ve 43 derece,
11 dakika doğu boylamında

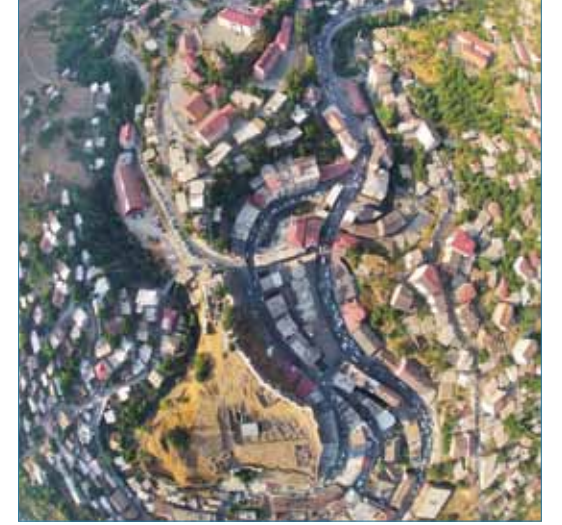
37 derece, 54 dakika ve 38 derece,
58 dakika kuzey enleminde...

6 14 İLÇE BUCAK

334 295 KÖY MEZRA

430 km SAHİL ŞERİDİ

Hazırlayanlar:
Muhammed Ali Yıldırım
Kerem Akın

DAKA BİTLİS YATIRIM DESTEK OFİSİ

Bitlis

Proje Koordinatörü:

Muhammed Ali Yıldırım

**DAKA BİTLİS YATIRIM
DESTEK OFİSİ**

**Metin Yazarı ve
Fotoğraflar:**

Ali İhsan Gülcü

Tasarım:

Ramazan Yılmaz

Yapım:

Quantum Ajans
0532 292 55 19

Baskı:

Hat Baskı Sanatları

Ahlat Merkez Ulu Cami

Bitlis

DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI
BITLIS YATIRIM DESTEK OFISI

Taş Mah. Kız Meslek Lisesi Bitişği BİTLİS
Tel:(0434) - 226 66 48 Fax: (0434) - 226 99 32
www.investinbitlis.org.tr